

0-6
GODINA

Brošura za roditelje

Pričaj sa mnom i slušaj me!

15 uputa o tome kako našu djecu možemo
podržavati pri učenju govora

BKS
NEMAČKI

Impresum

Izdavač: Österreichische Kinderfreunde, Landesorganisation Wien, Albertgasse 23, 1080 Wien, Tel.01/40125, ZVR: 493711481 • Pravo korišćenja i adaptacija za pokrajinsku organizaciju „Österreichische Kinderfreunde“, projekt „BIG – Bildungskooperation in der Grenzregion“ (saradnja u obrazovanju u graničnoj regiji) • Adaptacija teksta i redakcija: Dr. Karin Steiner / Dominique Barborik • Dodatni prevod: Silvija Milenković • Dizajn: atelier laufwerk • Štampa: Druckerei Walla Ges.m.b.H.

Ideja i koncept: Osnovni sadržaj ove brošure razvijen je 2008. godine po nalogu pokrajine Vorarlberg u okviru programa „više jezika. Rano pospešivanje jezika i višejezičnosti – izazov za porodice i institucije ranog obrazovanja“ („mehr Sprache. Frühe Sprachförderung und Mehrsprachigkeit – eine Herausforderung für Familien und Institutionen der frühen Bildung“). Informacije o programu: www.okay-line.at

Sadržajne osnove: Elisabeth Allgäuer-Hackl, Gerlinde Sammer, Elizabet Hintner • Tekst: Elisabeth Allgäuer-Hackl, Lidwina Boso • Redakcija: Eva Grabherr © okay. zusammen leben / Projektstelle für Zuwanderung und Integration, Vorarlberg (Verein Aktion Mitarbeit), Dornbirn, mart 2017.

Ova brošura je objavljena u okviru međuregionalnog projekta „BIG-Bildungskooperationen in der Grenzregion“ (saradnja u obrazovanju u graničnim regijama), koji je potpomognut sredstvima Evropskog fonda za regionalni razvoj (EFRR).

Cilj projekta „BIG“ u vrtićima bećke organizacije „Wiener Kinderfreunde“ jeste kvalifikovati stručno osoblje da podržava decu u njihovoj višejezičnosti i da stvara atmosferu za učenje koja je njihovim jezicima prijateljski naklonjena. Upotreba više jezika treba deci da omogući prijatno i blisko jezičko okruženje koje kod dece podstiče izgradnju jezičkog i kulturnog identiteta kao i sticanje pozitivne slike o sebi, te da poboljša korišćenje jezičkog potencijala stručnog osoblja. Osim toga ovaj projekat želi istaći sve veću važnost višejezičnosti i sa njom povezanih (društvenih) izazova u obrazovnim ustanovama.

Pričaj sa
mnom i
slušaj me!

Dragi roditelji!

Polaskom Vašeg deteta u vrtić, i Vi i Vaše dete učinili ste jedan važan, novi korak. Korak koji nije uzbudljiv samo za Vaše dete nego zasigurno i za Vas kao roditelje. Period prepun pitanja i razmišljanja. Da li će se moje dete osećati prijatno u novom okruženju? Hoće li pronaći prijatelje i naučiti nešto novo? Kako mu porodica u tome može pomoći? Vaša nesigurnost u ovim pitanjima potpuno je opravdana. Vi znate da ste pri ovom koraku potrebnii Vašem malom detetu jer mu za mnoge stvari jednostavno još nedostaje jezik.

Savljadavanje jezika jedna je od mnogih obaveza koje mi kao vrtić želimo podeliti s Vama. Osim toga, mnoga od naše dece dolaze kod nas sa još jednim veoma posebnim, dodatnim blagom, sa još jednim, drugim jezikom. Zajedno s Vama želimo da tokom boravka u vrtiću doprinesemo razvoju i tog drugog jezika.

Znamo da naročito oni roditelji koji nisu odrasli uz nemački jezik, ili ga ne govore sasvim dobro, imaju brojna pitanja u vezi s tim. Kako najbolje mogu pomoći svom detetu pri savladavanju novog jezika? Kojim jezikom treba da govorim sa detetom kod kuće? Kako svom detetu mogu pružiti jezičku podršku, a da ono tokom svog detinjstva i drugi, nemački jezik nauči tako da kasnije u školi bude uspešno? >

Opširno i aktuelno znanje o svemu tome mi kao „Kinderfreunde“ stekli smo preko EU-projekta „BIG“, koji se bavi daljim obrazovanjem našeg stručnog osoblja u oblasti višejezičnosti u vrtićima.

Ovom brošurom pokušali smo da sakupimo razna pitanja roditelja o polasku u vrtić, jezičkom razvoju, saradnji između vrtića i roditelja kao i o zadacima samog vrtića, te da na ta pitanja već unapred za Vas odgovorimo. Time Vas želimo oslobođeniti svih razmišljanja i nesigurnosti u prvim koracima jedne nove faze Vašeg roditeljstva i ojačati Vas kao pratioce Vašeg deteta za vreme početka vrtića.

Pratiti decu u njihovom razvoju uopšte nije tako jednostavno kao što nas razni „savetnici za roditelje“ često ubeđuju. Potrebno je mnogo Vaše roditeljske pažnje za dete i njegovu okolinu, potrebni su razgovori sa drugim roditeljima ili poznanicima u koje imate poverenja i redovna razmena sa onim osobama koje se brinu o Vašem detetu u vrtiću. Dozvolite nam da u tom pravcu od samog početka ostvarimo dobru saradnju.

Nemojte ovu brošuru čitati samo jednom nego češće. U njoj ćete, kao i u razgovorima s nama, uvek iznova otkrivati stvari koje Vam mogu biti od pomoći za kvalitetno praćenje Vašeg deteta u prvim godinama njegovog života.

*Mnogo radosti tokom čitanja brošure želi Vam
„**BIG**“ - tim organizacije „Wiener Kinderfreunde“*

Da li ste znali da ...

možete ciljano podržavati dobar jezički razvoj Vašeg deteta u uzrastu od 0-6 godina?

... U
TRUDNOĆI
POGLAVLJE 1

... UZRAST
DO VRTIĆA
POGLAVLJE 2-11

... U
VRTIĆU
POGLAVLJE 12-15

1.

Da li ste znali da ...

već u trudnoći možete pospješiti jezički razvoj Vašeg djeteta?

Halo, vi mene
ne možete vidjeti,
ali ja vas
mogu čuti!

Šta na to kažu eksperti i ekspertice? >>>

- Već nakon četvrtog mjeseca trudnoće dijete počinje opažati glasove; pogotovo glas majke. Melodija maternjeg jezika djetetu je usađena već prije rođenja. Muzika i zvuci utiču na dijete još dok je u stomaku.
- U prvih nekoliko godina upravo su roditelji najvažniji jezički uzori djetetu.
- Tako da je važno, već u toku trudnoće razmisliti o jeziku, ili možda čak i jezicima, na kojima roditelji sa djetetom namjeravaju govoriti.

>>> Šta konkretno možete učiniti za Vaše dijete!

Pričajte djetetu **već tokom trudnoće** o Vašem svijetu. Pričajte mu o stvarima koje su važne za Vas.

Kada se radi o odluci **na kojem jeziku (ili na kojim jezicima)** sa djetetom želite govoriti **kod kuće**, obratite pažnju na **slijedeća promišljanja**:

- > **Govorite s Vašim djetetom na onom jeziku** koji najbolje govorite i kojim najbolje vladate. Na tom jeziku Vi Vašem djetetu možete proslijediti najveće jezičko blago. Na taj način ćete stvoriti dobru bazu za učenje svih drugih jezika koje će Vaše dijete još učiti u životu.
- > Govorite li Vi kao roditelji **više različitih jezika**, onda je to dobra početna situacija za Vaše dijete. Tada svaki od roditelja može govoriti sa djetetom onaj jezik koji najbolje zna. Na taj način Vaše dijete dobija dva dobra primjera na dva različita jezika.
- > **Za koji god porodični jezik** se odlučite, veoma je važno da Vaše dijete nauči i **njemački jezik**. **Da bi se ono ovdje dobro osjećalo**, da bi se moglo sprijateljiti sa drugom djecom i da bi dobilo šansu za solidno obrazovanje, **potrebno mu je dobro poznavanje njemačkog jezika**. Vaše je dijete u stanju dobro naučiti njemački jezik i onda kada Vi kod kuće svakodnevno s njim govorite na nekom drugom jeziku.

2.

Da li ste znali da ...

Vaše dijete najviše može naučiti kada Vi s njim govorite jezik koji Vama najbolje leži?

Mamin jezik je
okej! – Tatin jezik
je okej!

Šta na to kažu eksperti i ekspertice? >>>

- Dobra emocionalna veza je važna podloga za opšti i jezički razvoj djeteta. Dijete je u stanju osjetiti ako se roditelji ne osjećaju sigurno i slobodno na jeziku koji s njim govore.
- Što bolje roditelji govore jezik koji proslijeđuju, to je bolje i za jezički razvoj djeteta.
- Vladanje maternjim jezikom je najbolji fundament za učenje drugih jezika. Svaki jezik sadrži znanje koje mi proslijeđujemo djeci putem govora.

>>> Šta konkretno možete učiniti za Vaše dijete!

Gоворите са Вајим **djetetom onaj jezik** или дијалект **kojim najbolje vladate**.

Razgovarajte mnogo са Вајим дјететом и дјаље му довољно времена да и само прија.

Прије, пјесме или дјечје игре **iz Vaše domovine** говоре Вајем дјетету и нешто о Вама и Вајем поријеклу. То је важно јер су **djeci potrebni i ti korijeni**.

Направите Вајем дјетету **pozitivne pristupe i drugim jezicima**. Будите добар пример! Ако Ви имате позитиван став према језицима, учењу других језика, и његованју Вајег и немаћког језика, онда ће то прећи и на Ваје дјете.

3.

... UZRAST
DO
VRTIĆA

Da li ste znali da ...

je samopouzdanje najbolja podloga za jezički razvoj Vašeg djeteta?

Ja sam
drag ovakav
kakav jesam!

Šta na to kažu eksperti i ekspertice? >>>

- Djetetu je za razvoj kao i za učenje jezika potrebna pažnja roditelja. Ono mora osjetiti da je voljeno i prihvaćeno da bi moglo razviti samopouzdanje. Ta energija je ključna za njegov razvoj.
- Djetetu je potrebna i sigurnost. Dijete treba da zna zašto roditelji u određenom trenutku nemaju vremena za njega, zašto ga ne mogu saslušati i kad će opet moći dobiti potrebnu pažnju. Ono želi da sazna zašto se nešto mora ili zbog čega nešto nije moguće.

**Savjeti
za svako-
dnevnicu**

>>> Šta konkretno možete učiniti za Vaše dijete!

Svakodnevica pruža mnogo mogućnosti da se sa djetetom komunicira i da mu se omogući učešće u razgovorima. Trebali **bi ste** s tim **početi već od prvog dana života.**

Pričajte djetetu šta trenutno s njim radite. Reagirajte na njegove glasove i pokažite mu **da se pri tom radujete.**

Nemojte dijete držati u nedoumici. To mu uzima sigurnost. **Držite se onoga što ste obećali.**

Saslušajte Vaše dijete, pričajte s njim i hvalite ga! Dopustite djetetu da ispriča ono što je doživjelo. Dopustite mu da ispriča do kraja i **ne prekidajte ga.**

Da li ste znali da ...

za djecu nije preveliko opterećenje ako odrastaju sa dva ili više jezika?

U mojoj glavi mesta imaju
i više od dva jezika!

Šta na to kažu eksperti i ekspertice? >>>

- Djeca mogu bez problema odrastati sa dva ili više jezika – Milioni djece žive u zemljama u kojima se svakodnevno koristi više jezika. To ne smeta razvoju djeteta.
- Naime, djeca koja odrastaju sa više jezika ne razvijaju se drugačije od djece koja odrastaju sa jednim jezikom. Neko dijete počinje ranije govoriti, a neko kasnije. Neko govori mnogo, a neko malo.
- Jezički razvoj djeteta je dinamičan. Ono je stalno u pokretu, uči novo i integrira staro. Miješanje jezika je dio tog razvoja.
- Pozornost i razgovor sa doktorom ili doktoricom, ekspertom ili eksperticom, preporučuje se samo u slučaju ako dijete duže vrijeme ne napreduje ili ako prestane govoriti.
- Odrastaju li dijeca sa više od jednog jezika, onda im je potrebna svjesna podrška u svim jezicima. Roditelji mogu na potpuno različite načine doprinijeti da dijete u tome uspije.

>>> Šta konkretno možete učiniti za Vaše dijete!

Vi odgajate dijete na Vašem maternjem jeziku, na primjer: turskom, bosanskom/hrvatskom/srpskom, kurdsom, ruskom, španskom ..., a jezik okoline je njemački?

> Onda sami govorite **mnogo na Vašem jeziku** sa djetetom. Ali isto tako njegujte i kontakte sa porodicama u susjedstvu u kojima se govori njemački. Podržavajte Vaše dijete pri sklapanju prijateljstava sa djecom koja govore njemački. Dopustite da Vaše dijete ide u grupu za igranje (Spielgruppe) ili u vrtić (Kindergarten). **To ubrzava njegov razvoj.** Što ranije dođe u kontakt sa djecom koja govore njemački jezik, to će brže i lakše biti u stanju naučiti njemački.

Vi kao roditelji vrlo dobro vladate sa **oba jezika?**

> Onda dijete ima mogućnost naučiti jedan „**mamin jezik**“ i jedan „**tatin jezik**“. Obratite pažnju na jasna jezička pravila. To je naročito važno za malu djecu. Mama govorи s njim na „maminom jeziku“, a tata na „tatinom jeziku“. Na taj način dijete može povezati određeni jezik sa određenom osobom. To mu pomaže pri **strukturiranju jezika u glavi**. (Primjena jezika se može urediti i po situacijama: U svakodnevniци se govorи jedan jezik, a uz večeru, kada se rade domaći zadaci ili isto tako uz „priču za laku noć“ drugi jezik. Ovaj način se zove „stvaranje jezičkih ostrva“)

Odrasta li Vaše dijete na jednom, dva ili tri različita jezika, važno je slijedeće: **Pričajte mnogo s Vašim djetetom**, budite **dobri i strpljivi slušaoci i hvalite ga!**

5.

... UZRAST
DO
VRTIĆA

Da li ste znali da ...

su samo djeca koja dobro čuju u stanju i dobro naučiti govoriti? Da li ste osim toga znali da beba brže reaguje na visoke tonove?

Pričaj sa mnom
i slušaj me!

Šta na to kažu eksperti i ekspertice? >>>

- Dobar sluh je jedan od preduslova za dobro govorenje.
Zdrava beba bi nakon šest mjeseci trebala sve više gugutati, imitirati glasove, inače bi se trebao kontrolirati sluh.
- I bebe sa oštećenim sluhom u prvim mjesecima nakon rođenja puštaju glasove, ali poslije sve više zanijemljuju.
- Obraćanje sa malo povišenim tonom povećava pažnju bebe. Na taj način je već veoma rano moguće izmamiti osmijeh na licu bebe.

Savjeti
za svako-
dnevnicu

>>> Šta konkretno možete učiniti za Vaše dijete!

Posmatrajte Vaše dijete pogotovo nakon šestog mjeseca života. Da li reaguje na zvuke?
Okreće li glavu kada ga zovete?

- > Satovi za igranje, igračke i zvečke su naročito pogodne za buđenje **pažnje djeteta**.
- > Pričajte često i puno s Vašom bebom, pa ćete moći primjetiti da li **dobro čuje**.
- > Imitirajte glasove i gugutanje Vaše bebe. Pričajte već maloj bebi šta trenutno radite s njom. Djeca svih uzrasta toplo vole pjevanje i rimovane stihove.
- > Idite **na kontrolu** pogotovo nakon **upale ušiju** bebe ili malog djeteta: u savjetovalište za roditelje (Elternberatung) u Vašoj opštini ili kod Vašeg doktora ili doktorice.

Da li ste znali da ...

se jezik uči svim čulima? Nije važno samo čuti nego i dodirnuti, vidjeti, saznati, uzeti u ruku, ...

6. Ja će to
uraditi sam!

Šta na to kažu eksperti i ekspertice? >>>

- Čuti, vidjeti, dodirnuti, pokrenuti, shvatiti, osjetiti pokret, doživjeti silu zemljine teže i mnogo toga više, pomažu bebi shvatiti svijet oko sebe. Ona na taj način razvija svoje emocionalne, duševne i socijalne sposobnosti, pa tako i jezik.
- Vaša beba razumije šta znači „glatko“ ili „hrapavo“ kada smije dodirnuti predmete. „Slatko“ ili „kiselo“ uči onda kada smije probati hranu. Ivice i čoškove može ocijeniti kada smije puzati. Na taj način se u njenoj glavi stvaraju misaoni koncepti koji pripadaju riječima.

>>> Šta konkretno možete učiniti za Vaše dijete!

Uzmite Vaše dijete **često u naručje** i dajte mu da osjeti dodire kao nešto prijatno.

Pustite Vašu bebu da dodiruje predmete, da ih drži i pušta! Dajte joj nešto da grize! Dopustite da što više **sama sazna!**

Kad malo poraste, dopustite Vašem djetetu **da isproba što više radnji:** puzati kod kuće, na igralištu (Spielplatz) ili u vrtu, igrati se sa pijeskom i vodom, vikati i pjevati, pomagati kod kuhanja, postavljati sto, prekopavati zemlju u vrtu, saditi biljke. Tako će već rano postati **samostalno.** To će mu kasnije **olakšati školsku svakodnevnicu.**

7.

... UZRAST
DO
VRTIĆA

Da li ste znali da ...

postoji veza između kretanja, igre, zdrave ishrane, zdravih zuba bez karijesa i jezičkog razvoja djeteta?

Ja mogu više
nego što vi mislite!

Šta na to kažu eksperti i ekspertice? >>>

- Djeci su potrebna iskustva u igri i kretanju. Unaprijediti jezik znači – omogućiti djetetu mnogo kretanja. Ono treba skakati, cupkati, hodati, trčati, plesati, ... smjeti. Jezik i kretanje su jedna cjelina.
- Ako kretnje djeteta pri igranju, posebno fina motorika prstiju, postanu vještije, onda će i pokreti usta i jezika biti tačniji.
- Ispravan položaj zuba važan je da bi dijete naučilo pravilno govoriti. Dobro razumljiv izgovor je dio dobrog poznавanja jezika.

Savjeti
za svako-
dnevnicu

>>> Šta konkretno možete učiniti za Vaše dijete!

Pustite Vaše dijete da balansira na niskim zidovima, da jede prstima, da piće na slamčicu, da puše u pahuljice vate (Watte blasen), ... Idite često na **igralište** (Spielplatz) i u **prirodu**. **Izradite nešto s Vašim djetetom** i pustite ga da rukuje makazama. Ako ste Vi prisutni ne može mu se ništa desiti. Ono pri tom uči tačne pokrete i može razvijati svoju **maštu**.

Pripazite na **ispravan položaj zuba**. Zbog toga djetetu dajte da koristi cuclu samo do starosti od 2 godine.

Zdrava ishrana i nešto za „žvakanje“ između zuba su važni.

Vaše dijete **ne bi trebalo piti zašećerena pića**. Znači nemojte ga ni navikavati na to!

Da li ste znali da ...

svakodnevno zajedničko govorenje i igranje donosi ogroman napredak u razvoju jezika?

8.

Hoćeš li
se igrati sa
mnom?

Šta na to kažu eksperti i ekspertice? >>>

- Što se više s Vašim djetetom bavite, govorite i igrate, utoliko više se u njegovom mozgu mogu razviti strukture i umreženja. Ove strukture i umreženja su odlučujući za jezički razvoj djeteta i kasnije za učenje u školi.
- Redovno slušanje i govorenje jednog ili više jezika pomaže djetetu prepoznati pravila tih jezika. Tako dijete može učiti riječi, otkrivati gramatiku jezika i učiti ispravan način komuniciranja s drugima. Ono u svakom jeziku treba mnogo „hrane“ i trebalo bi dakle imati mnogo mogućnosti za slušanje i govor.

Savjeti za svako- dnevnicu

>>> Šta konkretno možete učiniti za Vaše dijete!

Prilagodite se kod **govorenja** i igranja **nivou Vašeg djeteta**. Pričajte **direktno** s Vašim djetetom – najmanje jednu četvrtinu sata dnevno!

Pričajte s njim također i pri **svakodnevnim aktivitetima** – npr. kad svlači obuću ili jaknu, navlači rukavice, dobija čaj, ide u krevet, ... Samo uputstva i naredbe su premalo!

Koristite **raznolik jezik**. Tako Vaše dijete može **proširiti svoje jezičko blago**. (Na primjer, ako koristite različite riječi za isti sadržaj: lijepo, krasno, fino, ...)

Stihovi i pjesme su za djecu svih uzrasta **čudnovat izvor** za razvoj njihovog jezičkog blaga. Ako se ne možete sjetiti rima i pjesama iz Vaše mladosti upitajte **Vaše roditelje ili starije članove porodice** ili pročitajte u nekoj knjizi.

Ili **izmislite** sopstvene rime i pjesme.

Da li ste znali da ...

dijete ne treba stalno ispravljati i zahtijevati od njega da ponavlja izrečeno?

Samo me pusti
da govorim!

Šta na to kažu eksperti i ekspertice? >>>

- Ispravljanje sputava radost pri govorenju. „Ispraviti i ponoviti“ je djelotvorna tehnika.
- Djeca ne pokazuju uvijek šta mogu. Često razumiju već mnogo, ali govore malo. Djeca trebaju vremena kao što sjeme treba vremena da proklijia.
- Kada djeca odrastaju uz dva jezika, onda se jedan jezik može razviti bolje, a drugi slabije. To se u toku života može nanovo mijenjati, zavisno od toga šta je upravo važno u jednoj životnoj fazi i sa kojim jezikom su povezani doživljaji. Tako se na primjer kod dvojezične djece može desiti da nenjemački maternji jezik donekle bude potisnut u pozadinu ako djeca posjećuju vrtić (Kindergarten) u kojem se govori njemački i ako im prijatelji koji govore njemački postanu važni.

>>> Šta konkretno možete učiniti za Vaše dijete!

Ako Vaše dijete nešto izgovori pogrešno, **ponovite riječ** ili rečenicu „onako uzgred“ u ispravnoj formi. Nemojte ga prisiljavati na ispravno ponavljanje.

Ostanite **mirni** ako dijete novu riječ ne koristi odmah.

Imajte strpljenja! Govorite s djetetom na Vašem jeziku čak i ako Vam ono odgovara na drugom jeziku. Ako dijete odrasta uz dva jezika može se naime desiti da ono jedan od ta dva jezika nekad i na duže vrijeme ne želi aktivno primjenjivati.

Ako Vam je dijete u jednoj takvoj fazi, onda nemojte vršiti pritisak na njega nego mu **stvarajte mogućnosti** da **oba jezika može koristiti aktivno**. Tako postupate ispravno.

10.

Da li ste znali da ...

su čitanje i pričanje o istom veoma važni oblici pospješivanja jezika i da oni Vaše dijete dobro pripremaju za školu?

Hoćeš li mi danas
priču čitati dalje?

Šta na to kažu eksperti i ekspertice? >>>

- Naučna istraživanja pokazuju da čitanje već u prvim godinama života pozitivno djeluje na jezički razvoj djeteta.
- Čitanje i pričanje obogaćuju jezičko blago djeteta. Oni stvaraju dobру osnovu za čitanje i pisanje jer je pisani jezik drukčiji od govornog jezika i Vaše dijete kroz čitanje spoznaje i uči pisani jezik.
- Djeca koja znaju slušati i prepričavati priče nauče pri tom dosta toga što im kasnije bude od koristi u školi: na primjer znati slušati, koncentrisati se, sjetiti se događaja, novih riječi, novi uzoraka rečenica i puno toga više.

>>> Šta konkretno možete učiniti za Vaše dijete!

Čitajte Vašem djetetu iz slikovnica i zbirki pripovjedaka – svaki dan ponešto; na jeziku, odnosno jezicima koje Vi kod kuće govorite s djetetom.

U mnogobrojnim **bibliotekama u Beču** već možete posuditi slikovnice i zbirke pripovjedaka na različitim jezicima. Raspitajte se u biblioteci u mjestu gdje stanujute da li imaju knjige na Vašem maternjem jeziku.

Djeca vole rituale! Vaše dijete također. Priča za laku noć može postati ritual. Djeca vole iznova slušati istu priču sve dok ne mognu tačno razumjeti i prepričati. Pomozite Vašem djetetu da **prepriča** priču: na primjer putem motivirajućih pitanja.

Čak i ako ne govorite njemački tako dobro, možda ipak već možete **čitati** Vašem djetetu iz slikovnica na njemačkom jeziku.

Djed i baka i drugi bliski ljudi također su **dobri slušaoci i pripovjedači priča**.

11.

... UZRAST
DO
VRTIĆA

Da li ste znali da ...

djeca najbolje uče u igri i zajedničkom radu, a ne gledajući televiziju ili ispred kompjutera?

Televizija? Ne hvala!
Mnogo je ljepše kad se
tata i mama igraju sa mnom ...!

Šta na to kažu eksperti i ekspertice? >>>

- Da bi naučila jezik djeca ne moraju samo čuti govorne glasove, već i razumijeti izgovoreno: viđeno shvatiti („opipati“).
- Dijete uči govoriti samo u direktnom kontaktu sa drugim ljudima: s ocem i majkom, sa braćom i sestrama, u velikoj porodici i kasnije s prijateljicama i prijateljima.
- Preporučuju se dobri dječji filmovi koji se gledaju zajedno s roditeljima. Višesatno gledanje televizije ili igranje na kompjuteru su štetni. Tako djeca malo uče.

Savjeti
za svako-
dnevnicu

>>> Šta konkretno možete učiniti za Vaše dijete!

Pustite Vaše dijete da **sudjeluje u svakodnevnim dešavanjima**. Dajte mu mogućnost da nove riječi „shvati“ rukama. **Pomagati** kad se kuha i peče, igrati se s vodom, pijeskom, kamenjem ili plastelinom puno je bolje **za razvoj djeteta** nego gledanje televizije.

Ako Vaše dijete gleda televiziju, onda bi ste Vi trebali izabrati film i o tome šta se dešava u filmu **govoriti sa djetetom**. Tako će dijete bolje razumijeti i **dodatao učiti nove riječi**.

U bibliotekama možete **iznajmiti mnogo dobrih igara**. To je **jeftino** i time ćete Vašem djetetu pružiti **promjenu** i dati mu nove podsticaje.

Da li ste znali da ...

djeca mogu jako dobro naučiti njemački ako u ranoj dobi imaju prijateljicu ili prijatelja koji govore ovaj jezik ili se sastaju u grupi za igranje (Spielgruppe) ili idu u vrtić (Kindergarten)?

Želim biti i sa
drugom djecom!

Šta na to kažu eksperti i ekspertice? >>>

- Dobro poznavanje njemačkog jezika važno je za Vaše dijete: za njegov život u Austriji, za njegovo dobro u školi i dobre mogućnosti u radnom svijetu.
- Da bi dobro naučilo njemački, Vašem djetetu su potrebne raznolike mogućnosti da sluša i govori ovaj jezik i dobra motivacija za to. Prijateljice i prijatelji koji dobro govore ovaj jezik su jako dobra motivacija.
- Redovno sastajanje u grupi za igranje (Spielgruppe) ili posjećivanje vrtića (Kindergarten) od treće godine života daju djetetu vremena da do polaska u školu učvrsti njemački jezik i pripremi se na izazove u školi. Čak i ako Vaš porodični jezik nije njemački, Vaše dijete ovaj jezik može vrlo dobro naučiti ako iskoristi date prilike.

Savjeti
za svako-
dnevnicu

>>> Šta konkretno možete učiniti za Vaše dijete!

Podržite Vaše dijete ako želi posjetiti ili pozvati k sebi **prijateljice i prijatelje. Jezike** koji su im važni u svakodnevničkoj komunikaciji. Djeca obično **uče jako brzo**.

Prijavite Vaše dijete već od dvije i pol ili tri godine u dječju grupu za igranje (Kinderspielgruppe) ili u vrtić (Kindergarten). U ovoj dobi **djeca su često dovoljno zrela za to** i raduju se novim prijateljicama i prijateljima, kao i igrama i aktivitetima sa drugom djecom.

Moguće je još ranije posjećivanje neke od institucija za brigu o djeci ako se iz poslovnih razloga ili pedagoških premisljanja na to odlučite.

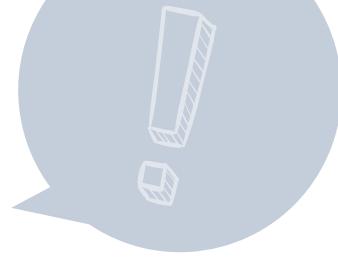
Ako kod kuće sa djetetom ne govorite njemački nego neki drugi jezik, Vi ga **kroz igru** ipak možete pripremiti na njemački kao novi jezik koji će dijete upoznati u grupi za igranje (Spielgruppe) ili u vrtiću (Kindergarten). Govorite s njim o tome, učinite ga **radoznalim**, naučite ga osnovnim pojmovima koji mu mogu biti korisni u njegovom novom okruženju.

Dajte djetetu do znanja da je to **predivno** ako **zna govoriti više jezika**.

Navikavanje zahteva vreme

- Polaskom u vrtić Vaše dete stoji na pragu jednog **novog i dugačkog životnog perioda**. To je korak iz porodice ka novom, nepoznatom svetu. Na to se svako dete tek mora navići.
- Vi kao roditelji isplanirajte **dovoljno vremena** za navikavanje! Ukoliko ste zaposleni, preporučuje se da prve sedmice u vrtiću i vaše radno vreme usaglasite na najbolji mogući način. Možete zamoliti i bliske osobe, kao što su bake i dede, da Vam pomognu pri navikavanju.
- S obzirom na to da se u vrtić prima više dece odjednom, navikavanje se sprovodi u **individualno dogovoren vreme**.
- Svako dete ima svoje **sopstvene potrebe, navike, osećanja i veze sa drugima**. Zbog toga se o dužini boravka deteta u vrtiću tokom perioda navikavanja Vi kao roditelji svakog dana iznova dogovarate sa zaduženom pedagogicom.

Važni koraci navikavanja:

1. Prvih dana ćete Vi sa Vašim detetom ostajati u vrtiću te će ono zajedno s Vama učestvovati u aktivnostima grupe.
 - U ovoj fazi je važno da Vaše dete svakog dana u isto vreme pre podne dođe u vrtić. Na taj način ono uvek zatiče istu situaciju. To mu pruža sigurnost i rutinu.
2. Tako Vaše dete postepeno upoznaje osobe, prostorije, materijale, mogućnosti za igru kao i dnevni raspored aktivnosti.
3. Čim to Vaše dete dopusti, sledi u dogovoru sa zaduženom pedagogicom prvo odvajanje između Vas i Vašeg deteta.
 - Molimo Vas da se pri tom kratko i jasno pozdravite sa Vašim detetom. Tada napustite grupu ali ostanite, molimo Vas, u blizini, npr. u garderobi.
4. Ukoliko pedagogica uspe da kroz igru Vašem detetu skrene pažnju, možete se narednih dana i na duže vreme odvojiti.
 - Važno je ipak da se i tih dana nalazite u blizini, ili da budete u mogućnosti da na poziv iz vrtića brzo dođete.
5. Ukoliko Vaše dete dobro podnosi dosadašnje odvajanje, vreme ostajanja se može produžiti i do posle ručka.
 - U dogovoru sa Vama mogu se organizovati ostajanja i u određenim situacijama, kao što je npr. spavanje po potrebi deteta.
6. Period navikavanja je završen kada Vaše dete stekne poverenje u pedagogicu i dopusti joj da ga ona teši.
 - Ako dete pliče, time izražava da bi radije htelo da ste Vi s njim u vrtiću. Važno je ipak da ubrzo dopusti da ga pedagogica umiri i uteši.
7. Nakon perioda navikavanja sledi razgovor s roditeljima. To nam omogućava da na miru razmenimo mišljenja o navikavanju.

Šta na to kažu eksperti i ekspertice? >>>

- Da bi se izgradilo poverenje, važno je da na početku navikavanja Vaše dete može samo odlučiti želi li samostalno upoznavati grupu ili ostati u Vašoj blizini. Nemojte prisiljavati Vaše dete da se odvoji od Vas i odmah igra sa ostalom decom. Ponekad je detetu jednostavno potrebno prisustvo jednog od roditelja kako bi imalo „sigurnu luku“. Na taj način se lako može povući ako se oseti preopterećenim.
- Pri svakom odvajanju morate se od Vašeg deteta kratko i jasno oprostiti. Tako među vama ostaje čvrsto poverenje. Kako se tugovanje zbog odvojenosti ne bi odugovlačilo, od velike je pomoći za Vaše dete ako se samo JEDNOM kaže „ćao“. Onda bi trebalo zaista i da odete.
- Navikavanje može olakšati i to što će dete sa sobom poneti poznate predmete kao što su plišane životinje, cucla, igračke.
- Ako Vašem detetu posebno teško pada da se odvoji od jednog od roditelja, može biti veoma dobro da ga u periodu navikavanja drugi roditelj odvodi u vrtić. Sasvim je moguće da će se neko dete u pratnji oca mnogo lakše uklopiti u novo okruženje nego u prisustvu majke (i obrnuto).
- Sve nesigurnosti roditelja dete odmah oseti. Razgovarajte zato sa nama o svim Vašim nedoumicama i nesigurnostima. Izvestite nas već ujutru o svim posebnim događajima kao što su neprospavana noć ili preležana bolest tokom vikenda.

Moji roditelji me najbolje poznaju ...

- Vi kao roditelji ste za vrtić veoma **važan partner** jer Vi najbolje poznajete svoje dete. Vi znate šta ono rado jede, šta ga smiruje i čega se najradije igra.
- Vrtić želi **usko sarađivati** s Vama kao roditeljima. Postoje veoma različiti načini saradnje: razgovori pri dovođenju i odvođenju deteta, razgovori s roditeljima u unapred dogovorenog vremena (Elterngespräche), roditeljski sastanci (Elternabende), susreti roditelja (Elterncafés), i mnogi drugi.
- **Informacije s Vaše strane pomažu stručnom osoblju** da konkretno izađe u susret potrebama Vašeg deteta. Vi odlučujete šta ćete podeliti s nama i o čemu želite razgovarati. **Za nas su Vaše informacije strogo poverljive.**
- Sa našim stručnim osobljem možete uvek **porazgovarati** o Vašim nedoumnicama i problemima u vezi sa pohađanjem vrtića ali **i o Vašoj porodičnoj situaciji**.
- U vrtiću upoznajete i druge roditelje. Možete i sami **učestvovati u brojnim aktivnostima** ili se posavetovati i razmeniti mišljenja sa stručnim osobljem.
- Ukoliko je to potrebno, vrtić je spremam da organizuje **prevoditeljku ili prevoditelja**. Naša je želja da ostvarimo **uspešnu komunikaciju**, bez jezičkih barijera.

Roditelji i stručno osoblje u vrtiću imaju zajednički zadatak, koji je za dobro deteta. Oni čine partnerstvo u odgajanju deteta. Osnova te saradnje propisana je Dogovorom o staranju (Betreuungsvereinbarung). To je jedan ugovor koji sklapate sa udruženjem „Wiener Kinderfreunde“. Direktorica Vašeg vrtića će vas detaljnije obavestiti o tome.

15.

Dopusti mi da se igram i da učim ...

- Deca su **oduševljeni pronalazači**. Oni svoju **radoznalost** razvijaju na različite načine. Tutnje, trče, skaču, igraju se, pevaju, bubnjaju, crtaju, sekaju, maskiraju se, priređuju, pričaju, istražuju, svađaju se, osećaju. Sve to rade kako bi sebi približili svet.
- Svi ovi načini su pristupi **sopstvenom učenju**. Sve su to male obrazovne priče koje oslikavaju razna područja dečjeg bića: pokret, telo, zdravlje, jezik/komunikacija, socijalna i emocionalna inteligencija, muzika, matematika, životna sredina, mediji.
- **Pedagoški koncept vrtića** je sa time usklađen te tako podstiče celokupan razvoj deteta.

Šta na to kažu eksperti i ekspertice? >>>

- Obrazovanje obuhvata celog čoveka i u pravom smislu reči znači izgradnju i nadogradnju osnovnih kompetencija. Svako dete ih od samog početka postepeno usvaja, kako bi bilo u stanju da učestvuje u društvenom životu.
- Zadatak vrtića je da prati decu u njihovom razvoju ka odgovornim i društvenim bićima.
- On potpomaže njihovu radozonalost i zanimanje za svet oko sebe. U tu svrhu su prostorije uređene tako da deca mogu samostalno koristiti i isprobavati sredstva za igru.
- Pedagozi i pedagogice takođe gledaju za šta se Vaše dete naročito zanima i trude se da mu za to ponude odgovarajuće aktivnosti. Istovremeno Vaše dete dobija mogućnost da se igra sa drugom decom te da od njih i zajedno s njima uči.

Pohađanje vrtića veoma pozitivno utiče na razvoj Vašeg deteta. Na primer:

- ▶ Postaje samostalnije.
- ▶ Dobija raznovrsne podsticaje za svoj jezički razvoj, tj. savladavanje nemačkog kao drugog jezika (Zweitsprachförderung).
- ▶ Uči pravila kroz jedan jasno utvrđeni dnevni raspored.
- ▶ Kroz kontakt sa vršnjacima se ciljano, a opet nesvesno, uvežbava socijalno ponašanje Vašeg deteta.
- ▶ Deca koja su više godina pohađala vrtić imaju manje problema pri upisu u školu. Raznovrstan obrazovni rad uvek je istovremeno i „priprema za školu“.
- ▶ Kroz obezbeđeno staranje o detetu dobijate i Vi kao roditelji nove mogućnosti za sebe, kao što je npr. ponovno zaposlenje.

Šta Vam još važno želimo reći ...

- Jezici u koje ne investiramo se zaborave. Da ga ne bismo zaboravili, mi jezik moramo njegovati i koristiti.
- Kada Vaše dijete pođe u vrtić (Kindergarten), a onda kasnije i u školu, njemački će mu biti vrlo važan jezik. Za to su mu potrebni Vaša pomoć i podrška. Ali ne zaboravite njegovati i jezik na kojem je dijete odraslo, maternji ili porodični jezik.
- U školi je nastava na maternjem jeziku dobra mogućnost za dalji razvoj prvog jezika. Raspitajte se o tome i prijavite Vaše dijete.
- Čitajte i Vi novine i/ili knjige i razgovarajte s Vašim djetetom o novim temama! Tako Vi i Vaše dijete dalje razvijate Vaše jezike.
- Motivirajte Vaše dijete da puno čita – na njemačkom i na drugim jezicima.
- Maternji jezici migranata i migrantica u Beču: turski, bosanski / hrvatski / srpski i mnogi drugi, sve više su traženi u privredi. Ako Vaše dijete pored njemačkog i engleskog zna i jedan od ovih jezika, to će mu pružiti dobre šanse u radnom svijetu.
- Jezik je blago – svaki jezik. Vrijednost raste što bolje je razvijen i njegovan. Dobro vladanje jezicima danas odlučuje o poziciji čovjeka u radnom svijetu i društvu.

Institucije i ponude za savetovanje i podršku roditelja pri organizaciji „Wiener Kinderfreunde“ i u Vašoj okolini

> Seminari za roditelje >> T: 01/401 25-54, familienakademie@wien.kinderfreunde.at

U okviru našeg programa za obrazovanje roditelja, koji nudimo u saradnji sa Ministarstvom za porodicu i omladinu, jačamo samopouzdanje roditelja. Pomažemo Vam da prepoznate važne vrednosti za Vašu porodicu, da proširite svoje pregovaračke sposobnosti, postavite granice i saslušate!

> Međukulturalni susreti „Eltern-Kind-Cafés“ >> T: 01/401 25-54, familienakademie@wien.kinderfreunde.at

Ovi susreti u Neulerchenfelderstrasse u 16. bečkom okrugu i u centru za okupljanje suseda (Nachbarschaftszentrum) „friends“ u 2. okrugu nude platformu za razmenu informacija i iskustava u opuštenoj atmosferi i uz prisustvo kvalifikovanog stručnog osoblja.

> Savetovalište za odgoj dece >> T: 01/401 25-33, beratung@wien.kinderfreunde.at

Naš mobilni Tim za savetovanje pri odgoju dece stoji na raspolaganju kako roditeljima čija deca pohađaju naše vrtiće i poslepodnevne boravke tako i našim zaposlenima i može se angažovati u problematičnim situacijama. Ovaj Tim za savetovanje pomaže u porodičnim krizama, problemima u odgoju dece, kad je detetu potrebna posebna podrška ili ako postoji sumnja u nasilje u porodici. Ova ponuda je za „naše“ porodice besplatna.

> Porodično savetovanje >> T: 01/401 25-33, beratung@wien.kinderfreunde.at

Na četiri lokacije u Beču nude naši timovi za porodično savetovanje (pravnici i pravnice, psiholozi i psihološkinje, socijalni radnici i radnice i dr.) pomoći i savete u problematičnim situacijama. Za razliku od Savetovališta za odgoj dece (samo za porodice čija deca pohađaju naše vrtiće), ova ponuda je namenjena svim porodicama u Beču.

Jezik je blago

- **svaki jezik.** Vrednost mu raste što se više razvija i neguje. Dobro vladanje jezicima danas je odlučujuće za poziciju svakog čoveka u poslovnom svetu i u društvu.

*Naš obučeni tim rado će
Vas posavetovati i podržati.*